

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA HỌC VIÊN Ở TRƯỜNG SĨ QUAN CHÍNH TRỊ TRONG TỰ BỒI DƯỠNG KỸ NĂNG PHẢN BIỆN TRƯỚC TÁC ĐỘNG CỦA THÔNG TIN ĐA CHIỀU HIỆN NAY

Nguyễn Hoàng Quân

Tiểu đoàn 9, Trường Sĩ quan chính trị, Bộ Quốc phòng

Tóm tắt: Trong bối cảnh môi trường thông tin đa chiều phát triển mạnh mẽ, học viên Trường Sĩ quan Chính trị chịu tác động ngày càng sâu sắc từ nhiều nguồn thông tin khác nhau. Điều này đặt ra yêu cầu phải phát huy vai trò của học viên trong quá trình tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện nhằm nâng cao năng lực phân tích, đánh giá và sàng lọc thông tin một cách khoa học, khách quan. Trên cơ sở tiếp cận tâm lý học nhận thức và đặc thù môi trường sư phạm quân sự ở Trường Sĩ quan Chính trị, bài viết làm rõ vai trò của học viên trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện; đồng thời đề xuất một số định hướng nhằm tăng cường tính chủ động, tự giác và bản lĩnh nhận thức trước tác động của thông tin đa chiều hiện nay.

Từ khóa: học viên; kỹ năng phản biện; tự bồi dưỡng; thông tin đa chiều; Trường Sĩ quan Chính trị.

PROMOTING THE ROLE OF CADETS AT THE POLITICAL OFFICERS COLLEGE IN SELF-DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS IN RESPONSE TO THE CURRENT IMPACT OF MULTIDIMENSIONAL INFORMATION

Abstract: In the context of the rapid development of multidimensional information environments, cadets at the Political Officers School are increasingly influenced by diverse information sources. This situation requires promoting the active role of cadets in self-developing critical thinking skills to enhance their ability to analyze, evaluate, and filter information in a scientific and objective manner. Based on a cognitive psychology approach and the specific characteristics of the military educational environment, this article clarifies the role of cadets in self-learning and self-training of critical thinking skills, and proposes several orientations to strengthen their proactiveness, self-discipline, and cognitive resilience in response to the impacts of multidimensional information today.

Keywords: cadets; critical thinking skills; self-development; multidimensional information; Political Officers College.

Nhận bài: 07/01/2026

Phản biện: 03/02/2026

Duyệt đăng: 07/02/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số và truyền thông xã hội đã tạo nên một môi trường thông tin đa chiều, đa nguồn và biến động nhanh chóng. Bên cạnh những giá trị tích cực, không gian thông tin hiện nay cũng chứa đựng nhiều yếu tố phức tạp như tin giả, thông tin sai lệch, định hướng dư luận có chủ đích. Điều đó tác động trực tiếp đến quá trình hình thành nhận thức, niềm tin và định hướng giá trị của người học. Đối với học viên Trường Sĩ quan Chính trị, những cán bộ chính trị cấp phân đội trong tương lai, thì yêu cầu về nhận diện và năng lực xử lý thông tin đặt ra ngày càng cao. Tuy nhiên, trước tác động của thông tin đa chiều, nếu chỉ dựa vào sự định hướng từ phía giảng viên và cán bộ quản lý là chưa đủ; điều cốt lõi nằm ở việc phát huy vai trò chủ thể của học viên trong tự học, tự rèn luyện và tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện. Từ thực tiễn đó, việc nghiên cứu phát huy vai trò của học viên trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện không chỉ có ý nghĩa lý luận mà còn mang tính cấp thiết về thực tiễn, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo và củng cố bản lĩnh chính trị cho học viên trước thông tin đa chiều trong bối cảnh hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận và thực trạng phát huy vai trò của học viên trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều

Trong lý luận giáo dục hiện đại, người học được xác định là chủ thể của quá trình nhận thức. Theo tiếp cận kiến tạo, tri thức không được truyền thụ một chiều mà được hình thành thông qua hoạt động tự học, tự trải nghiệm và tự điều chỉnh của cá nhân. Vì vậy, việc phát triển kỹ năng phản biện chỉ thực sự bền vững khi người học chủ động tham gia vào quá trình tự bồi dưỡng, thay vì phụ thuộc hoàn toàn vào sự hướng dẫn từ bên ngoài.

Dưới góc nhìn tâm lý học nhận thức, kỹ năng phản biện là một cấu trúc năng lực phức hợp, bao gồm các thao tác phân tích, đánh giá, suy luận logic và năng lực siêu nhận thức. Các thành tố này chỉ được củng cố thông qua quá trình luyện tập có ý thức, tự giám sát và tự điều chỉnh tư duy. Điều đó khẳng định vai trò quyết định của cá nhân trong việc hình thành và phát triển kỹ năng phản biện.

Trong môi trường sư phạm quân sự ở Trường Sĩ quan Chính trị, phát huy vai trò của học viên trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện còn gắn với

yêu cầu rèn luyện bản lĩnh chính trị, tính tự giác và tinh thần trách nhiệm. Tự bồi dưỡng không chỉ là hoạt động học tập cá nhân mà còn là biểu hiện của phẩm chất nghề nghiệp, thể hiện năng lực tự hoàn thiện của người cán bộ chính trị cấp phân đội tương lai trước những tác động phức tạp của thông tin đa chiều.

Thực tiễn cho thấy, Nhà trường đã quan tâm lồng ghép nội dung rèn luyện tư duy phản biện trong giảng dạy các môn khoa học xã hội và nhân văn, tổ chức thảo luận, tranh luận học thuật và định hướng xử lý thông tin, đấu tranh tư tưởng, lý luận trên không gian mạng. Nhận thức của học viên về tầm quan trọng của kỹ năng phản biện từng bước được nâng lên. Tuy nhiên, mức độ phát huy vai trò chủ thể của học viên trong tự bồi dưỡng còn chưa đồng đều. Một bộ phận học viên vẫn có biểu hiện tiếp nhận thông tin theo thói quen, thiếu chủ động tìm kiếm và kiểm chứng nguồn tin; kỹ năng tự giám sát, tự điều chỉnh tư duy chưa thực sự rõ nét. Hoạt động tự học, tự nghiên cứu đôi khi còn mang tính hình thức, phụ thuộc vào yêu cầu nhiệm vụ hơn là xuất phát từ nhu cầu tự hoàn thiện bản thân.

Những hạn chế trên cho thấy, bên cạnh sự định hướng của nhà trường, việc tạo lập môi trường và cơ chế khuyến khích để học viên chủ động, tích cực và tự giác trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện là yêu cầu cần được quan tâm hơn nữa trong giai đoạn hiện nay.

2.2. Một số biện pháp phát huy vai trò của học viên ở Trường Sĩ quan Chính trị trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều hiện nay

Một là, giáo dục nâng cao nhận thức, xây dựng động cơ, thái độ, trách nhiệm, quyết tâm trong tự bồi dưỡng, học tập, rèn luyện của học viên Trường Sĩ quan Chính trị.

Nhận diện và đấu tranh phản biện các thông tin sai trái, phản động là quá trình khó khăn, phức tạp. Hoạt động này chỉ đạt hiệu quả cao, toàn diện, vững chắc khi học viên có thái độ, động cơ đúng đắn và ý chí quyết tâm cao trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều. Trên cơ sở nhận thức đúng về trách nhiệm, nghĩa vụ của học viên và giá trị từ quá trình bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của kỹ năng phản biện mang lại; học viên cần ra sức xây dựng, củng cố thái độ trách nhiệm cao, động cơ đúng đắn, trong sáng và ý chí quyết tâm để vươn lên chiếm lĩnh tri thức khoa học, trau dồi phương

pháp, tác phong công tác. Đây chính là động lực bên trong thúc đẩy tính tích cực, tự giác, chủ động, sáng tạo của học viên trong học tập, tu dưỡng, rèn luyện nói chung và bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều nói riêng. Thái độ, động cơ đúng được thể hiện không chỉ ở nhận thức, mà quan trọng hơn là trong hoạt động thực tiễn thông qua việc chủ động, tự giác tiếp nhận tác động của chủ thể bồi dưỡng và chuyển hóa thành tính tích cực, tự giác tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều cho bản thân. Học viên cần có thái độ, chính kiến rõ ràng trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều để góp phần làm cơ sở cho cơ quan chức năng, khoa giáo viên nghiên cứu, điều chỉnh, bổ sung nội dung, hình thức, biện pháp tiến hành bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều.

Động cơ đúng sẽ tạo ra sự hứng thú, say mê, là tiền đề để tạo ra sự tự giác, trách nhiệm. Muốn xây dựng động cơ đúng phải bắt đầu từ việc xây dựng được nhận thức đúng. Do đó, muốn xây dựng cho học viên có động cơ phấn đấu đúng trong tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều thì trước hết phải giáo dục cho họ có nhận thức đúng về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện nhằm giúp học viên (cán bộ chính trị tương lai) trau dồi, bổ sung, củng cố, phát triển kiến thức, kinh nghiệm, kỹ năng, thái độ, trách nhiệm và những phẩm chất, năng lực cần thiết khác bảo đảm cho học viên tham gia phản biện trước tác động của thông tin đa chiều sẽ tạo cơ sở “tích hợp” quan trọng trong hình thành, phát triển, hoàn thiện phương pháp, kỹ năng công tác và năng lực thực hành công tác Đảng, công tác chính trị cho học viên, đáp ứng mô hình, mục tiêu đào tạo để sau khi tốt nghiệp, họ nhanh chóng hòa nhập với đơn vị, thực hiện thắng lợi chức trách, nhiệm vụ được giao.

Hai là, hướng dẫn học viên ở Trường Sĩ quan Chính trị xây dựng kế hoạch tự bồi dưỡng, học tập, rèn luyện kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều.

Đội ngũ học viên nếu có phương pháp làm việc khoa học, biết cách đề ra mục tiêu, chủ động xây dựng và kiên trì thực hiện các kế hoạch công tác của bản thân, thì mọi công việc sẽ luôn được hoàn thành một cách nhanh, gọn, bảo đảm có chất lượng, không bị chông chéo, chậm tiến độ. Đây cũng là yêu cầu cần thiết, là biện pháp hữu hiệu để mỗi học viên ở Trường Sĩ quan Chính trị thực

hiện đúng, đủ mục tiêu, nội dung, thời gian tự bồi dưỡng, nâng cao kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều của bản thân, bảo đảm quá trình tự bồi dưỡng đạt hiệu quả cao nhất, tiết kiệm thời gian, công sức nhất.

Tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều không nhất thiết phải xây dựng thành một kế hoạch riêng lẻ, mà có thể lồng ghép vào chương trình, kế hoạch tự học tập, tự bồi dưỡng chung của người học viên. Các chủ thể, lực lượng cần định hướng, hướng dẫn cho học viên căn cứ vào các nghị quyết, chỉ thị, quy chế, quy định, kế hoạch, hướng dẫn của trên; những ý kiến nhận xét, đóng góp của các chủ thể, lực lượng; thời gian, khối lượng công việc; thực trạng trình độ, kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều, nhu cầu tự bồi dưỡng của bản thân và chất lượng, kết quả phản biện trước tác động của thông tin đa chiều ở đơn vị để xây dựng cho mình một kế hoạch tự bồi dưỡng phù hợp. Trong đó, cần xác định rõ mục đích, yêu cầu tự bồi dưỡng, mục tiêu, chỉ tiêu cần đạt được. Đó là, hệ thống tri thức, kỹ xảo, kinh nghiệm đánh giá, phân tích, suy luận, phản bác thông tin một cách khoa học, logic. Hệ thống nội dung bồi dưỡng bao gồm: Tri thức, kỹ xảo, kinh nghiệm sử dụng những luận cứ, luận chứng để phân tích, luận giải, đánh giá thông tin theo những góc độ, phương diện khác nhau nhằm làm rõ đúng, sai và đưa ra kết luận vấn đề một cách chính xác, khoa học, tường minh; khả năng đặt câu hỏi, phân tích thông tin một cách logic và đưa ra kết luận của học viên trước tác động của thông tin đa chiều; khả năng vận dụng kiến thức, kinh nghiệm, năng lực nhằm nhận diện, đối chiếu, phân tích, đánh giá đúng - sai, thật - giả, cách mạng - phản động của thông tin; khả năng sàng lọc, tiếp thu, chuyển hóa thông tin cho học viên một cách khách quan, khoa học, cách mạng... Qua đó, góp phần nâng cao trình độ lý luận, bồi đắp bản lĩnh chính trị và phẩm chất, năng lực của học viên trong bối cảnh bùng nổ thông tin.

Giáo dục cho họ nhận thức rõ kế hoạch tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều là kế hoạch do bản thân tự xác định, phục vụ cho chính mình, tránh xây dựng kế hoạch mang tính phô trương, hình thức, đối phó, không thực tế, không khả thi. Kế hoạch tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều của học viên phải báo cáo chi ủy, chi bộ, cán bộ chủ trì đơn vị để thuận tiện trong việc lãnh đạo, chỉ đạo, định hướng, hướng dẫn, theo dõi, giúp đỡ việc thực hiện.

Ba là, nâng cao ý thức tự học tập, tự nghiên cứu của học viên để có tri thức, kỹ năng và kinh nghiệm phản biện trước tác động của thông tin đa chiều

Học tập, nghiên cứu khám phá thế giới để phục vụ cho cuộc sống là bản chất của con người. Tự học tập và học tập suốt đời là một luận điểm quan trọng trong tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục. Người khẳng định: “Tôi năm nay 71 tuổi, ngày nào cũng phải học. Việc lớn, việc nhỏ, tôi phải tham gia. Công việc cứ tiến mãi. Không học thì không theo kịp, công việc nó sẽ gạt mình lại phía sau...”. Do vậy, để học tập, nghiên cứu trở thành tự giác, thành thói quen trước hết phải coi đó là nhiệm vụ bắt buộc của mỗi học viên. Nếu lười học tập, lười tư duy, suy nghĩ, không thường xuyên tiếp cận, cập nhật thông tin, những tri thức mới, sẽ dẫn đến lạc hậu. Do đó, mỗi học viên khi đã xây dựng được kế hoạch tự bồi dưỡng, học viên phải kiên trì, nỗ lực thực hiện đúng, đủ nội dung, thời gian đã xác định, tranh thủ tự học, tự rèn mọi lúc, mọi nơi, biến việc tự học tập, rèn luyện dần trở thành nhu cầu, thói quen, việc làm tự giác, thường xuyên. Quá trình phản biện với các thông tin đa chiều, học viên phải thường xuyên tự kiểm tra, tự nhìn nhận, đánh giá tiến độ, kết quả thực hiện với thái độ nghiêm khắc. Nếu những tồn tại, hạn chế đã cố gắng sửa chữa, khắc phục nhưng chậm chuyển biến, người học viên phải trần trối, tìm tòi, làm rõ nguyên nhân, kịp thời điều chỉnh, bổ sung những nội dung, hình thức, biện pháp tự bồi dưỡng cho phù hợp. Khắc phục các biểu hiện thiếu cố gắng, lười học tập, nghiên cứu...

Bốn là, theo dõi, định hướng, giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi mọi mặt để học viên thực hiện kế hoạch tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều đã xác định.

Đây là nội dung biện pháp quan trọng bảo đảm cho việc tự học tập, tu dưỡng, rèn luyện nâng cao kỹ năng phản biện của học viên trước tác động của thông tin đa chiều hiện nay. Các chủ thể, lực lượng phải thường xuyên lãnh đạo, chỉ đạo, định hướng, hướng dẫn, theo dõi, kiểm tra việc thực hiện kế hoạch tự bồi dưỡng của học viên; quan tâm tạo điều kiện thuận lợi mọi mặt, nhất là về thời gian, địa điểm, nguồn văn bản, thông tin, tài liệu, trang thiết bị, phương tiện kỹ thuật để họ tiến hành tự bồi dưỡng. Thường xuyên so sánh, đối chiếu giữa nội dung, thời gian của kế hoạch và thực tiễn việc thực hiện của học viên để kịp thời đôn đốc, nhắc nhở. Tạo khí thế thi đua sôi nổi trong đơn vị về tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của

thông tin đa chiều. Có những hình thức, biện pháp phù hợp để kịp thời biểu dương, khích lệ, động viên những học viên tiêu biểu trong tự học tập, rèn luyện. Chấn chỉnh nghiêm khắc những biểu hiện thiếu tích cực, tự giác, nóng vội, chán nản, tự ý bỏ dở, đổ lỗi do hoàn cảnh khách quan, khối lượng công việc nhiều, nguồn thông tin, tài liệu, phương tiện phục vụ, bảo đảm thiếu... dẫn đến không thực hiện được kế hoạch đã đề ra. Gắn kết quả tự bồi dưỡng của học viên với kết quả tự tu dưỡng, rèn luyện, kết quả hoàn thành nhiệm vụ của người học viên và trong bình xét thi đua, khen thưởng. Đảng ủy, Ban Giám hiệu Nhà trường và lãnh đạo, chỉ huy, cơ quan chức năng các cấp cần đầu tư, trang bị cơ sở vật chất, kỹ thuật công nghệ đầy đủ, đồng bộ, tiên tiến, hữu ích bám sát tiêu chí xây dựng nhà trường thông minh và Quân đội hiện đại. Chú trọng cải tạo, nâng cấp, kết hợp với đầu tư mới phòng chuyên dụng hiện đại, trang bị hệ thống máy tính kết nối Internet có dung lượng đường truyền tương thích với nhu cầu truy cập, khai thác, sử dụng. Tận dụng, khai thác và phát huy hiệu quả khả năng của các tổ chức, cá nhân - nhất là máy tính, điện thoại thông minh. Tiếp tục nghiên cứu, bổ sung, hoàn thiện quy chế quản lý, khai thác, sử dụng hiệu quả công năng, tác dụng của các trang

bị kỹ thuật công nghệ và mạng Internet. Ưu tiên đảm bảo hệ thống trang thiết bị cho cơ quan chức năng, lực lượng chuyên trách và bộ phận chuyên sâu tiến hành bồi dưỡng kỹ năng phản biện trước tác động của thông tin đa chiều cho học viên trong các Nhà trường.

III. KẾT LUẬN

Tự bồi dưỡng kỹ năng phản biện không chỉ là yêu cầu khách quan mà còn là nhiệm vụ chính trị thiết yếu của học viên Trường Sĩ quan Chính trị trước sự bùng nổ của thông tin đa chiều. Trong môi trường sự phạm quân sự, việc phát huy vai trò chủ thể của học viên thông qua nhận thức đúng đắn, xây dựng kế hoạch khoa học và nỗ lực tự học tập, nghiên cứu có ý nghĩa quyết định đến việc hình thành bản lĩnh chính trị vững vàng. Kết quả của quá trình này không chỉ giúp người học nâng cao năng lực phân tích, sàng lọc thông tin mà còn là cơ sở quan trọng để hình thành phong cách, phương pháp công tác Đảng, công tác chính trị tinh nhuệ. Để đạt hiệu quả bền vững, cần có sự phối hợp đồng bộ giữa sự nỗ lực tự thân của học viên và sự định hướng, hỗ trợ kịp thời về môi trường, cơ sở vật chất từ phía Nhà trường. Đây chính là chìa khóa để xây dựng đội ngũ cán bộ chính trị tương lai đủ năng lực bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong tình hình mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Halpern, D. F. (2014), *Thought and knowledge: An introduction to critical thinking* (5th ed.), Psychology Press.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Giáo dục công dân với việc phát triển năng lực tư duy phản biện cho người học trong bối cảnh hiện nay*, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
- Đặng Thành Hưng (2012), *Phát triển năng lực tư duy cho học sinh trong giáo dục hiện đại*, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- Nguyễn Văn Cường, & Bernd Meier (2016), *Lý luận dạy học hiện đại: Cơ sở đổi mới mục tiêu, nội dung và phương pháp dạy học*. Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- Phạm Minh Hạc (Chủ biên) (2002), *Tâm lý học*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 13, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.